

ความเชื่อ การบนบานและการใช้ของแก้บนผู้ที่มาแก้บนศาลเจ้าแม่มนมสาว

เกาะนมสาว ตำบลสามร้อยยอด อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Faith and the Vow of a Votive Offering of a Votive Offering to the Goddess Nom Sao,

Nom Sao Island District, Sam Roi Yod. Sam Roi Yod District. Prachuap Khiri Khan

ขวัญทิวา ผิวผาด (Khwantiwa Piwpard)* กุลธีรา อุดมพงศ์วัฒนา (Kultheera Udompongwattana)*

ดร. พิทักษ์ ศิริวงศ์ (Dr. Phitak Siri Wong)

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึง ความเชื่อ การบนบานและการใช้ของแก้บนผู้ที่มาแก้บนศาลเจ้าแม่มนมสาว เกาะนมสาว ตำบลสามร้อยยอด อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสังเกต และสัมภาษณ์ระดับลึก พบว่าศาลเจ้าแม่มนมสาวหรือเจ้าแม่ยมโดย มีประวัติความเป็นมา มาจากตำนานพื้นบ้านชายทะเลของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์เรื่อง ตาม่องล่าย ศาลแห่งนี้เป็นที่พึ่งทางจิตใจของชาวบ้าน มากרבไหว้บูชาเพื่อขอ โชคลาภ ขอพร จากเจ้าแม่มนมสาว ผู้ที่มานบนบานส่วนใหญ่มาเพื่อขอบุตร การสอบเข้าเรียนต่อ การสอบเข้าทำงาน ขอโชคลาภ ของหายและเรื่องสุขภาพเจ็บป่วยเกี่ยวกับโรคภัย ผู้บนบานต้องจุดธูป 16 ดอก เทียน 1 เล่ม สิ่งของที่นำมาใช้ในการแก้บนส่วนใหญ่เป็นของใช้สำหรับผู้หญิง สิ่งที่ยกมามากแก้บนมากที่สุดคือ ชุดชั้นในสตรี การเลือกสิ่งของที่ใช้ในการแก้บน ผู้บนบานคำนึงถึงสิ่งที่ตนปรารถนาว่าสิ่งที่ต้องการเป็นเรื่องใหญ่หรือเรื่องเล็ก ถ้าเป็นเรื่องใหญ่มักแก้บนด้วยของชุดใหญ่ หรือหากเป็นเรื่องเล็กมักแก้บนด้วยของชุดเล็ก ตามกำลังทรัพย์ การแก้บนขึ้นอยู่กับสิ่งที่ตนปรารถนาสำเร็จผลแล้ว จึงดำเนินการแก้บน

ABSTRACT

This research aimed to study believe, vow and items for fulfill their obligation toward Joss house “Jao Mae Nom Sao” at Nomsao island, Tambol Sam Roi Yod, Amphuer Sam Roi Yod, Prajuabkirikhun Province. This qualitative research was collected the data by observation and in-depth interview. The result showed that the historical of Joss house “Jao Mae Nom Sao” came from beach local literature that was told from mouth to mouth. The name of literature “Ta Mong Lai” that can be supporter of local people’s mind. They worshiped to Joss house for fortune and asked for blessing. Most of them asked for new baby, entrance examination, fortune, found their asset, healthy and etc. Vow people had to cense 16 joss sticks, 1 candle. The most favorite thing for offering was lady underwear. The selection buying behavior for offering that they would consider something that they expected. If they expected in a big thing, they will offer the big items whereas if they expected for a small thing, they will offer a small itemed by following their status. The objective of this offered will be completed after their vow was fulfilled.

คำสำคัญ : การแก้บน ของแก้บน ความเชื่อ

Key Words : votive offering of votive offering beliefs

* มหบัณฑิต หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทนำ

ความเชื่อเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม โดยทั่วไปมนุษย์ต้องการความปลอดภัยทั้งทางร่างกายและจิตใจมาตั้งแต่ดึกดำบรรพ์ ความเชื่อต่างๆ มักได้รับการบอกเล่ามาจากคนรุ่นก่อนว่ามีอำนาจลึกลับที่ช่วยรักษาตน จึงมีการประกอบพิธีเพื่อแสวงหาความเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้น และเชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะทำให้เกิดเหตุร้ายและเกิดผลดีได้ ความเชื่อเรื่องเทพเจ้า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ภูต ผี ปีศาจ มีอยู่ในสังคมนั้น จะเป็นสิ่งหนึ่งที่ช่วยปรับปรุงคนให้เจริญขึ้น (วิทย์, 2552)

ความกลัวและความไม่รู้ เป็นเหตุให้เกิดความเชื่อ ซึ่งความเชื่อก็เป็นเหตุให้เกิดศาสนาในสังคมมนุษย์สมัยโบราณ (Primitive Society) อย่างไรก็ตาม แม้ในปัจจุบันนี้วิทยาศาสตร์จะเจริญก้าวหน้าไปมาก แต่มนุษย์ก็ยังมีพฤติกรรมการแสดงออกทางความเชื่อกันอยู่ (กัญญา, 2552) ความเชื่อเรื่องผีसागเทวดาเป็นปรากฏการณ์ทางศาสนาในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในสังคมไทยยังมีความเชื่อเช่นนี้อย่างมั่นคง ปรากฏแทรกซึมอยู่ในเรื่องต่างๆ เช่น ประเพณีการเกิด การตาย การปลูกบ้านเรือน การเปลี่ยนวัย การศึกษาสงคราม ย่อมมีเรื่องของผีसागเทวดา ซึ่งเชื่อกันว่าทรงอำนาจ ต้องประณินบัญญัติให้ถูกต้อง เพื่อจะได้อวยพรสวัสดิภาพให้พ้นภัยพิบัติและทำกิจการได้สำเร็จตามปรารถนา ถือเป็นหลักประกันหรือการประกันภัยทางด้านจิตใจอย่างหนึ่งในสังคม

ความเชื่อของมนุษย์ทุกชนชาติ เชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือสิ่งที่มีอิทธิพลเหนือมนุษย์คลบล้างให้เป็นไป บังเกิดเป็นคุณและโทษได้ มนุษย์จึงมีความกลัวและความเชื่อที่ไม่สามารถควบคุมได้สิ่งที่มนุษย์กระทำ คือการเอาอกเอาใจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีอิทธิพลเหนือมนุษย์เหล่านั้นด้วยการเซ่นไหว้ บวงสรวง หรืออื่น ๆ และมนุษย์ต้องการสิ่งใด เพื่อให้บรรลुวัตถุประสงค์ เพื่อเกิดความเจริญก้าวหน้าจึงบนบานขอให้สิ่งนั้น ๆ เมื่อประสบความสำเร็จจึงต้องแก้บนตามที่อธิษฐานขอสิ่งศักดิ์สิทธิ์ไว้ การแก้บนจึงเป็นคติ

ความเชื่ออย่างหนึ่งของมนุษย์ทุกชนชาติ ที่ล้วนมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ตนนับถือและศรัทธาเป็นอย่างยิ่ง เป็นที่พึ่งทางจิตใจในยามที่ท้อแท้ผิดหวัง หาทิศออกในการแก้ปัญหาด้วยตนเองไม่ได้ จึงต้องพึ่งพาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยมีความเชื่อที่สามารถคลบล้างได้เป็นผลสำเร็จตามต้องการได้ ซึ่งมนุษย์ที่มีความเชื่อเรื่องนี้ จะแสดงพฤติกรรมด้วยการอธิษฐานอ้อนวอนขอสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ช่วยเหลือ โดยมีการบอกกล่าวไว้ล่วงหน้าว่า หากได้ผลสำเร็จตามปรารถนาแล้ว จะกระทำบางอย่างหรือนำสิ่งของบางอย่างมา (ถวาย) ให้เป็นการตอบแทนด้วยการขอบคุณที่ได้อำนวยพรให้ได้สิ่งที่สมหวัง

ตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่สอนให้พุทธศาสนิกชนเชื่อในเรื่องของ กรรม คือกระทำ เช่นไร ก็จะได้รับผลนั้นตามที่ตนเองเป็นผู้กระทำไว้ตอบแทน แต่สำหรับวิถีชีวิตของคนไทยมาแต่โบราณ นอกจากจะเชื่อเรื่องกรรมแล้วยังเชื่อเรื่องสิ่งลึกลับที่อยู่เหนือธรรมชาติ ที่ไม่ได้เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์โดยตรง จะมีความศักดิ์สิทธิ์มีพลังในตนเองพอที่จะคลบล้างสิ่งต่าง ๆ ได้เช่น เทวดา ผี และวิญญาณทั้งหลาย มนุษย์ที่ต้องการหาที่พึ่งทางใจ จึงเชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านั้นจะช่วยเหลือได้ บางครั้งก็สำเร็จจนนำมาห้ศรัทธาเป็นอย่างยิ่ง จนมีคำกล่าวที่ว่า “ไม่เชื่ออย่าลบหลู่” การอธิษฐานอ้อนวอนบนบานศาลกล่าวต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เชื่อมั่นจะเป็นสิ่งที่ขัดแย้งหลักธรรมของพระพุทธศาสนาก็ตาม แต่ได้กลายเป็นวัฒนธรรมความเชื่อของคนสังคมไทยไปเสียแล้ว ยากที่จะเปลี่ยนแปลงได้ โดยทั่วไปสิ่งศักดิ์ของมนุษย์ มักนิยมบนบานศาลกล่าวเช่น พระพุทธรูป อนุสาวรีย์ รูปปั้นปูชนียบุคคล หรืออดีตพระมหากษัตริย์ หรือนุคคลที่อยู่สูงสังคมชั้นสูง หรือสามัญชนทั่วไปที่ได้รับยกย่องจากสังคม รวมถึงสิ่งลึกลับที่อยู่สิ่งธรรมชาติต่าง ๆ เช่น เทวดา เทพเจ้า ผี และวิญญาณทั้งหลาย เป็นต้น (ลี เสง และบุญยิ่ง, 2543) เรื่องที่มนุษย์นิยมมาทำการบนบานศาลกล่าว เช่น การขอให้มียศ การขอให้หายเจ็บป่วย การขอให้แคล้วคลาดปลอดภัย การทำมาค้าขายดี และหน้าที่การงานมีความก้าวหน้า แม้กระทั่ง

เรื่องของการศึกษา การสอบ เป็นต้น สำหรับของไหว้หรือสิ่งที่ใช้ในการแก้บนนั้นมีความแตกต่างกันไปตามความเชื่อที่เล่าขานต่อกันมาว่า หากมาบนบานศาลกล่าว ณ ที่นี้ จะต้องทำการแก้บนด้วยวิธีนี้จึงจะสมบูรณ์ที่สุดและได้ผลสำเร็จตามคำอธิษฐาน สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่มีผู้นิยมไปบนบานและวิธีแก้บนเฉพาะของแต่ละแห่ง

ในปัจจุบันความเชื่อและความศรัทธาในสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ ยังมีผู้คนจำนวนหนึ่งมีความต้องการในสิ่งศักดิ์สิทธิ์คอยช่วยเหลืออยู่เสมอ เพราะเชื่อมั่นว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายที่ตนเชื่อมั่นและศรัทธา นี้ มีพลังอำนาจพิเศษสามารถคลั่งคลำให้สำเร็จได้ ดังเช่นเรื่องการแก้บน ที่ทุกวันนี้ก็ยังดำเนินควบคู่กันไปตามวิถีชีวิตของผู้คนทั่วไปโดยเฉพาะสังคมไทย แม้ว่าบางคนที่ยังไม่มีความเชื่อในเรื่องเหล่านี้ เพราะเชื่อว่าเป็นสิ่งที่ไร้เหตุผลไม่สามารถพิสูจน์ได้ แต่ในทางตรงข้ามหากเป็นคนที่เชื่อแล้วกลับคิดว่ายังเป็นสิ่งเดียวที่ยังสามารถพึ่งทางจิตใจได้ ในยามที่หมดหวัง ไม่มีกำลังในการแก้ไขปัญหา (กมลพรรณ, 2552) ดังนั้นการบนบานศาลกล่าวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์และการแก้บนอาจเป็นหนทางหนึ่ง ที่เป็นทางออกให้พวกเขาได้

ศาลเจ้าแม่มนสาว เกะนมสาว ตำบลสามร้อยยอด อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์แห่งหนึ่งที่ประชาชนให้ความเคารพนับถือ มากกราบไหว้สักการบูชาเพื่อขอสิ่งต่างๆจากเจ้าแม่ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของ โชคลาภ ความปลอดภัย ตำแหน่งหน้าที่การงาน เป็นต้น

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ในการศึกษาถึงความเชื่อ กระบวนการและการใช้ของแก้บนของผู้ที่มาแก้บน ศาลเจ้าแม่มนสาว เกะนมสาว ตำบลสามร้อยยอด อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อเป็นการทำความเข้าใจถึงความเชื่อ กระบวนการ และการใช้ของแก้บนของผู้ที่มาแก้บน ศาลเจ้าแม่มนสาว ตลอดจนเข้าใจถึงการบริโภคนิสัยในสังคมปัจจุบัน

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาถึงความเชื่อ การบนบานและการใช้ของแก้บนผู้ที่มาแก้บนศาลเจ้าแม่มนสาว เกะนมสาว ตำบลสามร้อยยอด อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

วิธีการศึกษา

1. ขอบเขตของการศึกษา ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะ ผู้ที่มาแก้บน ศาลเจ้าแม่มนสาว เกะนมสาว ตำบลสามร้อยยอด อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดำเนินการตามขั้นตอนและกระบวนการของการวิจัยดังนี้

1. แหล่งข้อมูลเอกสาร (Documentary research)

2. แหล่งข้อมูลภาคสนาม (Field research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้วิจัยได้มีการเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีต่างๆ

1. การสังเกต (Observation) ใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation)

2. การสัมภาษณ์ (Interview) ใช้วิธีการสัมภาษณ์ระดับลึกเป็นการสนทนาเพื่อให้ได้ข้อมูลภาษาในระดับลึกเพื่อให้ได้ข้อมูลของการแก้บนที่เป็นประโยชน์นำไปสู่ข้อมูลหลักและข้อมูลอื่นๆ ในเรื่องความเชื่อ กระบวนการบนบานและการใช้ของแก้บนผู้ที่มาแก้บนศาลเจ้าแม่มนสาว เกะนมสาว ตำบลสามร้อยยอด อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 20 คน

3. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบหลายทางดังนี้

1. การตรวจสอบโดยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย(Methodology Triangulation)

ได้แก่การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วมกับผู้ให้ข้อมูลหลัก

2. การตรวจสอบข้อมูลที่ได้ (Data Triangulation) เป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้หลาย ๆ ครั้ง โดยใช้ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักเดียวกันแต่ต่างเวลา สถานที่และบุคคลแล้วนำข้อมูลมาตรวจสอบยืนยันกัน

3. การตรวจสอบเชิงทฤษฎีหรือแนวคิด (Theory Triangulation) เป็นการใช้ทฤษฎีหลาย ๆ ทฤษฎีมาเป็นแนวทางได้จากการวิจัยซึ่งอาจจะสอดคล้องหรือขัดแย้งกันก็ได้

4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บข้อมูลในแต่ละครั้งให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ตีพิมพ์และการเตรียมความพร้อมก่อนลงพื้นที่ ดังนี้

1. ผู้วิจัยเตรียมความพร้อมด้านอุปกรณ์ บทสอบถามข้อมูลให้มีความพร้อมที่สุดก่อนลงพื้นที่

2. เครื่องบันทึกเสียงเป็นอุปกรณ์บันทึกเสียงของผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เป็นผลการวิจัย

3. กล้องถ่ายรูปใช้เก็บภาพสถานที่จริง

4. สมุดจดบันทึกและปากกาเพื่อใช้ในการจดบันทึกข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์มาประมวลผลข้อมูลและขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลจากแนวคำถามที่ทำการสัมภาษณ์และการถอดเทปบันทึกเสียง

2. นำข้อมูลที่ได้มาสรุปเป็นประเด็นสำคัญตามการศึกษา

3. เรียบเรียงข้อมูลต่างๆและหาข้อมูลเพิ่มเติมและเขียนเชิงพรรณนาวิเคราะห์และจากนั้นปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้เขียนการเขียนพรรณนาถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

4. นำข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษามาแก้ไข

ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่องความเชื่อ กระบวนการบนบานและการใช้ของแก้บนผู้ที่มาแก้บนศาลเจ้าแม่ยมสาว เกาะนมสาว ตำบลสามร้อยยอด อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการใช้การสัมภาษณ์ระดับลึก โดยการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ และการสังเกต โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความเชื่อ กระบวนการบนบานและการใช้ของแก้บนผู้ที่มาแก้บนศาลเจ้าแม่ยมสาว เกาะนมสาว ตำบลสามร้อยยอด อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1.ความเชื่อ

จากการศึกษาพบว่า ศาลเจ้าแม่ยมสาวหรือเจ้า แม่ยม โดยมีประวัติความเป็นมา มาจากวรรณกรรมประเภทตำนานพื้นบ้านชาวยะเลของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่เล่าขานสืบต่อกันมานาน มีชื่อเรื่องว่า ตาม่องล่าย

ณ หมู่บ้านอ่าวน้อย มีบ้านหลังหนึ่งหัวหน้าครอบครัวชื่อ ม่องล่าย เมียชื่อ ราฟิง และลูกสาวชื่อ ยม โดย ความงามและความดีของนางเลื่องลืออยู่ในหมู่ชาวประมง และพ่อค้าวานิชที่เคยเข้ามาค้าขายในอ่าวน้อย ขณะเดียวกัน หมู่บ้านแห่งนี้ในเขตเมืองเพชรบุรี มีเจ้าเมืองปกครองด้วยความร่มเย็น มีลูกชายรูปงามชื่อ เจ้าลาย เมื่อเจ้าลายได้ขึ้นกิตติศัพท์ความงามของนาง จึงคิดอุบายเพื่อชมความงามของนางโดยปลอมตัวเป็นชาวประมงล่องเรือขายปลามาถึงหมู่บ้านอ่าวน้อย และได้ทำความรู้จักกับนางราฟิงและสาว ยม โดย ด้วยความขยันขันแข็งสุภาพอ่อนน้อมของเจ้าลาย ทำให้นางราฟิงยินดีให้เจ้าลายสนิทสนมกับแม่ ยม โดย ส่วนตาม่องล่าย กลับไม่พอใจ จึงขัดขวางทุกวิถีทางด้วยเห็นว่าเป็นคนจน

ความรักของทั้งสองเริ่มมีอุปสรรคมากขึ้น เมื่อมีเรือสำเภาจีนเข้ามาค้าขายและทอดสมอเรือหน้าบ้านตาม่องล่ายบริเวณอ่าวน้อย เจ้าของเรือคือเจ้ากรุงจีน ซึ่งได้ยื่นกิตติศัพท์ความงดงามของสาววมโดย จึงดีสนิทกับตาม่องล่ายได้สำเร็จ แต่นางรำพึงไม่พอใจแสดงกิริยารังเกียจและขัดขวางทุกวิถีทางเช่นกัน ขยรำพึงและ ตาม่องล่ายมักมีปากเสียงกันด้วยเรื่องเจ้าล่ายและเจ้ากรุงจีนอยู่เสมอ เหตุการณ์ต่างๆ เริ่มอลเวงมากขึ้น เมื่อเจ้าล่ายส่งผู้ใหญ่มาสู่ขอสาววมโดยกับนางรำพึง นางรำพึงรับขันหมากเจ้าล่ายโดยไม่ให้ตาม่องล่ายรู้ เช่นเดียวกับ ตาม่องล่ายก็ปิดบังนางรำพึงเรื่องเจ้ากรุงจีนจะมาสู่ขอสาววมโดยเช่นกัน นับว่าเป็นเคราะห์กรรมของครอบครัวนี้ที่ต่างกำหนดวันยกขันหมากเป็นวันเวลาเดียวกัน

เมื่อถึงวันนัดหมาย ขบวนแห่ขันหมากของเจ้ากรุงจีน เมื่อขบวนขันหมากทั้งสองขบวนมาพร้อมกัน สร้างความตกตะลึงให้แก่ตาม่องล่าย นางรำพึงสาววมโดย และเพื่อนบ้านเป็นอย่างมาก เมื่อเหตุการณ์กลับกลายเป็นเช่นนี้ สองผู้เมียก็ทุ่มเถียงกันอย่างรุนแรง เพราะต้องการจะขอลูกสาวให้แก่ขันหมากที่ตนได้ตกลงไว้ ทั้งคู่ต่างใช้ข้าวของขว้างปาใส่กัน จนกลายเป็นตำนานเรื่องเล่าของสถานที่ต่างๆ สืบมา

ด้วยความเศร้าเสียใจ ขยรำพึงเดินร้องไห้ชมซานไปนอนรำพึงรำพันถึงเคราะห์กรรมของครอบครัวตน จนกลายเป็นเขาแม่รำพึง เขตอำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ส่วนตาม่องล่ายอาละวาดขว้างปาสิ่งของจนหมดบ้านแล้ว หันมาเห็นสาววมโดยซึ่งเป็นต้นเหตุของความอับอาย จึงบันดาลโทสะจับลูกสาวฉีกร่างออกเป็นสองซีก ซีกหนึ่งขว้างไปบ้านของเจ้าล่ายทางทิศเหนือ ตกลงทะเล กลายเป็นเกาะนมสาวบริเวณชายทะเลบ้านบางปู กิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อีกซีกหนึ่งขว้างไปเมืองของเจ้ากรุงจีน ทางทิศตะวันออก กลายเป็นเกาะนมสาว จังหวัดจันทบุรี เพื่อนบ้านที่มาร่วมงานเห็นเหตุการณ์แปรเปลี่ยนไปจึงพากันกลับบ้าน รวมทั้งเจ้ากรุงจีนด้วย ส่วนเจ้าล่ายมีความเสียใจโศกเศร้าอย่างหนัก หลังจาก

เดินทางกลับบ้านและตรอมใจตาย กลายเป็นเขาเจ้าล่ายอำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ส่วนตาม่องล่ายมีแต่ความกลัดกลุ้มเสียใจ คว่ำไห้อาลัยไปนั่งด้อมอยู่เชิงเขาริมทะเลเมามายครองสติไม่อยู่จนกระทั่งตายกลายเป็นภูเขาตาม่องล่าย ฝ่าทะเลอยู่ที่หมู่บ้านอ่าวน้อยปัจจุบัน

ส่วนศาลเจ้าแม่นมสาวหรือสาววมโดยเกิดขึ้นจากชาวประมงในบริเวณชายทะเลบ้านบางปู กิ่งอำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์นั้น เห็นรำแสงบนเกาะน้อยมาก ได้ทำการสำรวจ ณ จุดที่มีรำแสงเกิดขึ้นเมื่อไปถึงได้เห็นรำแสงออกมาจากก้อนหินเป็นแสงที่สวยงามมาก ทำให้ชาวบ้านเกิดความประหลาดใจเป็นอย่างมาก จึงเชยร้างทรงมา ณ จุดที่มีรำแสงเพื่อหาสาเหตุว่าเป็นสิ่งใด ปรากฏว่าที่ตรงนั้นเป็นที่สาววมโดยได้สิงสถิตอยู่ ทำให้ความบ้านเกิด ความเลื่อมใสและศรัทธา จึงจัดตั้งศาลโดยอันเชิญก้อนหินที่มีรำแสงมาไว้บนศาลได้ให้มากราบไหว้บูชาเพื่อขอโชคลาภจากเจ้าแม่นมสาว

2.การบนบาน

ผู้ที่มาบนบานกับเจ้าแม่นมสาว มีความเชื่อกับการบนบานมากเมื่อมีเรื่องเดือดร้อนต้องการความช่วยเหลือ ผู้ที่มาบนบานได้ไปบนบานให้เจ้าแม่นมสาวช่วยเหลือ ลักษณะดังกล่าวนี้เหมือนกันกับชาวบ้านในถิ่นอื่น ๆ คือเมื่อมีกรณีที่ต้องเสี่ยง เช่น การมีคดีความ การสอบเข้าเรียนต่อ การสอบเข้าทำงาน การเกณฑ์ทหาร เป็นต้น หรือกรณีที่ต้องการความช่วยเหลือ เช่น การขอบุตร การขอให้ได้สิ่งของที่สูญหาย เป็นต้น หรือ ต้องการกำลังใจ เช่น การขอให้หายเจ็บไข้ การขอให้เดินทางสะดวกปลอดภัย เป็นต้น จึงมีการบนบาน หากได้รับผลตามที่ได้นบนบานไว้ ผู้ที่บนจะกลับมาแก้บนโดยส่วนมากเป็นเรื่องเกี่ยวกับการขอบุตร การสอบเข้าเรียนต่อ การสอบเข้าทำงานได้ ขอโชคลาภ ของหาย และเรื่องสุขภาพเจ็บป่วยเกี่ยวกับโรคภัยต่าง ๆ และการบนบานเกี่ยวกับการเกณฑ์ทหารเพื่อไม่ให้เกณฑ์ทหาร เป็นต้น ถ้าได้ตามความประสงค์แล้วจึงนำสิ่งของที่ได้นบนบานไว้มาใช้ในการแก้บน

การบนบานกับเจ้าแม่มนสาว

1. ผู้บนบานต้องจุดรูป 16 ดอก เทียน 1 เล่ม สาเหตุที่ต้องจุดรูป 16 ดอก เนื่องจากเป็นประเพณีที่สืบทอดกันมา การบูชาพระใช้ รูป 3 ดอก ในส่วนของ การไหว้ศาลใช้รูป 9-16 ดอก ตามที่ได้สืบทอดกันมา

2. ผู้บนบานบอกกล่าวขอสิ่งต่างๆ กับเจ้าแม่มนสาว หรือบางที่ผู้บนไม่สามารถมายังศาลของเจ้าแม่มนสาวได้มักใช้วิธีการนี้ถึงและอธิฐานขอสิ่งต่างๆ ที่ตนปรารถนาได้เหมือนกัน

จากการสังเกตพบว่า ผู้ที่มาบนบานแต่ละคน มาบนบานเนื่องจากมีความทุกข์ ต้องการที่พึ่งทางใจ แม้ว่าการบนบานไม่เห็นผลในทันที แต่ผู้บนได้รับความสบายใจ และมีความสุขใจ ความเชื่อในศาลเจ้าแม่มนสาวแห่งนี้ การบนบานในแต่ละครั้งผู้บนบานจะบนสิ่งของที่คิดว่าเจ้าแม่ชอบ เช่น ชุดสตรีไทย เครื่องสำอาง ชุดชั้นในสตรี เป็นต้น

3. การแก้บน

การแก้บน เป็นพิธีกรรมความเชื่อของชาวบ้านว่า เมื่อได้ทำการบนบานในเรื่องใดแล้ว หากกิจดังกล่าวสำเร็จตามความต้องการต้องไปแก้บนตามที่บนบานไว้ โดยการนำเครื่องเซ่นไหว้ตามที่ได้ออกกล่าวไว้ตั้งแต่ต้นมาถวายแก้บนต่อศาลเจ้าแม่มนสาว จากการศึกษาถึงพิธีกรรมการแก้บนของผู้บนบาน นั้นพบว่า เมื่อมีความทุกข์ใจและได้มาบนบานต่อศาลเจ้าแม่มนสาว การแก้บนนี้ชาวบ้านเชื่อว่า หากได้บนบานไว้แล้ว แม้ว่าการบนบานในบางครั้งอาจไม่ประสบผลสำเร็จ แต่ความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจศักดิ์สิทธิ์ของศาลเจ้าแม่มนสาว ยังคงฝังลึกอยู่ในจิตสำนึกของชาวบ้านอยู่เสมอ จึงทำให้ชาวบ้านต่างเชื่อกันว่าหากไม่ไปแก้บนตามที่บนบานไว้จะทำให้ครอบครัวหรือบุคคลนั้นได้รับความเดือดร้อนและมีอันเป็นไป หรืออาจจะเจ็บไข้ได้ป่วย เมื่อไปหาหมอหรือคนทรงเจ้าจะบอกว่าผู้นั้นยังไม่ได้แก้บน ต้องแก้บนเสียก่อนจึงทำให้หายป่วย

การแก้บนเพื่อแสดงความขอบคุณหลังการบนบาน ผู้แก้บนต้องนำเครื่องเซ่นไหว้ตามที่ได้อบนบานไว้

มาถวาย หลังจากที่ได้เจ้าแม่มนสาวได้ให้สิ่งที่ผู้บนบานอธิฐานขอไว้ได้รับความสำเร็จแล้ว พิธีแก้บนทำโดยการจัดเครื่องเซ่นไหว้ตามที่ได้อบนบานไว้ เช่น บอกกล่าวว่าจะแก้บน ด้วยหมู เห็ด เป็ด ไก่ อาหารคาวหวาน ขนมมณเฑียร ผลไม้ หมากพลู เป็นต้น จากการสัมภาษณ์สิ่งของที่นำมาใช้ในการแก้บนเจ้าแม่มนสาวส่วนใหญ่เป็นของใช้สำหรับผู้หญิง ดังนี้

1. ชุดสตรีไทย ที่นิยมนำมาแก้บน มีลักษณะเป็นชิ้นหรือผืนผ้า สวมทับชายเสื้อ มีหน้างานอยู่ตรงกลาง ห่มด้วยสไบเปิดไหล่ด้านข้างหนึ่ง หลากหลายรูปแบบ เช่น ผ้าลูกไม้ ผ้าพื้นอัดจีบ หรือผ้าพิมพ์ลายแล้วลู่ หรือปักด้วยเลื่อมลูกปัด เป็นต้น ผู้แก้บนนิยมซื้อชุดไทยจากร้านใกล้บ้าน มีความสะดวกสบายในการเลือกซื้อ เนื่องจากบริเวณศาลเจ้าแม่มนสาวไม่มีร้านขายชุดไทย

2. เครื่องสำอาง ที่นิยมนำมาแก้บน ได้แก่ ลิปสติก แป้งตลับ ดินสอเขียนคิ้ว และเครื่องประทินผิว เช่น น้ำอบ น้ำหอม เป็นต้น ผู้แก้บนมักเน้นยี่ห้อ เช่น มิสทีน คิวเพส บีเอสซี เป็นต้น เนื่องจากหาซื้อได้ง่ายตามท้องตลาด และมีราคาไม่แพง ส่วนใหญ่ผู้ที่บนบานมักเป็นชาวบ้านในย่านนั้น มีระดับฐานะและรายได้ปานกลาง

3. เครื่องประดับ เช่น สร้อยคอ ต่างหู แหวน กำไล เป็นต้น หาซื้อตามท้องตลาดทั่วไป ไม่เน้นสินค้าราคาแพง แต่เน้นที่รูปลักษณ์

4. ชุดชั้นในสตรี ที่นิยมนำมาแก้บนมีหลากหลายยี่ห้อ เช่น วาโก้ กุลสตรี โนบาร์ เวียนนา สปีน่า บีเอสซี ชิสเตอร์ เป็นต้น

ส่วนใหญ่ผู้ที่มาแก้บนกับศาลเจ้าแม่มนสาว มักบนบานด้วยชุดชั้นในสตรีมากที่สุด สาเหตุที่นิยมนำชุดชั้นในมาถวายแก้บนเนื่องจาก เกษะมีลักษณะคล้ายหน้าอกของผู้หญิงเป็นความเชื่อที่เล่าขานกันมานาน ในการแก้บนนิยมแก้บนก่อนเที่ยงวันและไม่นิยมแก้บนในวันพระ โดยจุดประสงคของการแก้บนขึ้นอยู่กับสิ่งที่ตนปรารถนาสำเร็จผลแล้ว จึงดำเนินการแก้บน

การเลือกสิ่งของที่ใช้ในการแก้บน

จากการสัมภาษณ์พฤติกรรมในการเลือก

สิ่งของที่ใช้ในการแก้บน ผู้บนบานจะคำนึงถึงสิ่งที่ตน
ปรารถนาว่าสิ่งที่ต้องการเป็นเรื่องใหญ่หรือเรื่องเล็ก
ถ้าเป็นเรื่องใหญ่จะแก้บนด้วยของชุดใหญ่ หากเป็น
เรื่องเล็กน้อยจะแก้บนด้วยของชุดเล็ก ตามกำลังที่ตนมี
มีมากทำมากมีน้อยทำน้อย อย่างเช่น ขอให้มีความ
เจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน สอบเลื่อนขั้นเลื่อน
ตำแหน่งโดยไม่มียศบรรดาศักดิ์ เมื่อสำเร็จผลในการเข้าสู่
งานหรือเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น ไม่ว่าด้วยการสอบ
คัดเลือกหรือวิธีใดก็ตามเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นและ
อยากประสบผลตามปรารถนา ก็มักจะบนบานด้วย
มหรสพขนาดใหญ่ (หนัง, ลิเกหรือจ๊ว) หากเป็นเรื่อง
อาจจะเป็นอาหารคาวหวาน เป็นต้น

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาความเชื่อ การบนบานและการ
ใช้ของแก้บนผู้ที่มาแก้บนศาลเจ้าแม่หน่มสาว เกาะ
นมสาว ตำบลสามร้อยยอด อำเภอสามร้อยยอด จังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์ เจ้าแม่เกาะนมสาวมีประวัติความเป็นมา
มาจากวรรณกรรมประเภทตำนานพื้นบ้าน
ชายทะเลของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่เล่าขานกันมา
นาน มีชื่อเรื่องว่า ตาม่องล่าย (สภาวัฒนธรรมจังหวัด
ประจวบคีรีขันธ์, 2548) ซึ่งบอกเล่าสืบต่อกันมานับแต่
อดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้านใน
ชุมชนและผู้ที่มีความศรัทธาต่อศาลเจ้าแม่หน่มสาว

จากที่กล่าวมาข้างต้น ในด้านความเชื่อ
เกี่ยวกับการบนบานผู้ที่มาบนบานกับเจ้าแม่หน่มสาว มี
ความเชื่อกับการบนบานมากเมื่อมีเรื่องเดือดร้อน
ต้องการความช่วยเหลือหรือปรารถนากับที่ตนอยาก
ประสบผลสำเร็จ ผู้ที่มาบนบานจะไปบนบานกับ
ศาลเจ้าแม่หน่มสาวให้ช่วยเหลือ ในการบนบาน ผู้บน
บานต้องจุดธูป 16 ดอก เทียน 1 เล่ม ในการบอกกล่าว
ขอสิ่งต่างๆ กับเจ้าแม่หน่มสาว หรือบางครั้งผู้บนไม่

สามารถเดินทางมายังศาลของเจ้าแม่หน่มสาวได้มากนัก
ถึงท่านและอธิฐานขอสิ่งต่างๆ ที่ตนปรารถนาได้
เช่นกัน

การแก้บน เป็นพฤติกรรมที่มีความเชื่อว่า
สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพนับถือได้ช่วยเหลือจนบรรลุผล
สำเร็จสมความปรารถนา ดังที่ตนได้อธิษฐานขอไว้ จึง
ต้องแก้บนด้วยการตอบแทนตามคำที่ได้สัญญาไว้ นั่น
คือเมื่อได้ บนบานศาลกล่าวด้วยเรื่องอะไร และ
สัญญาไว้ว่าจะแก้บนด้วยวิธีการเช่นไร ที่ไหน ก็ต้อง
กระทำตามสัญญาที่ได้บอกกล่าวไว้กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทุก
ประการ เป็นการแสดงถึงความเชื่อ ศรัทธา และ
ขอบคุณที่ได้ให้ความช่วยเหลือในยามที่ตนประสบกับ
ความทุกข์ยากในชีวิต สิ่งของที่นำมาใช้ในการแก้บน
กับเจ้าแม่หน่มสาว ส่วนใหญ่เป็นของใช้สำหรับผู้หญิง
เช่น ชุดไทย ชุดชั้นในสตรี เครื่องสำอาง เป็นต้น และ
ที่นิยมนำมาแก้บนมากที่สุดคือ ชุดชั้นในสตรีส่วน
พฤติกรรมในการเลือกสิ่งของที่ใช้ในการแก้บน ผู้บน
บานจะคำนึงถึงสิ่งที่ตนปรารถนาว่าสิ่งที่ต้องการเป็น
เรื่องใหญ่หรือเรื่องเล็กถ้าเป็นเรื่องใหญ่มักแก้บนด้วย
ของชุดใหญ่ หากเป็นเรื่องเล็กน้อยแก้บนด้วยของชุด
เล็ก ตามกำลังมากน้อย ตามความศรัทธา

จากความเชื่อดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความ
เชื่อของผู้ที่มีความศรัทธาต่อศาลเจ้าแม่หน่มสาว ในเรื่อง
ต่างๆจึงมีการบนบานศาลเจ้าแม่หน่มสาวตามโอกาส
ของแต่ละบุคคล ส่วนการแก้บนด้วยสิ่งของต่างๆ นั้น
ขึ้นอยู่กับว่าผู้บนบานได้บนอะไรไว้ เมื่อสมความ
ปรารถนาในสิ่งที่ตนต้องการแล้วจะต้องแก้บนตามที่
ตนเองบนบานไว้ เพราะผู้บนบานมีความเชื่อว่าหากไม่
รักษาสัญญาต่อศาลเจ้าแม่หน่มสาวจะมีอันเป็นไปหรือ
ได้รับอันตรายอย่างใดอย่างหนึ่ง ผู้มีความศรัทธามี
ความเชื่อว่าศาลเจ้าแม่หน่มสาวมีความศักดิ์สิทธิ์สามารถ
ช่วยเหลือได้ทุกเรื่องในยามคับขันไม่ว่าจะอยู่ในพื้นที่
นอกชุมชนหรือในชุมชนศาลเจ้าแม่หน่มสาวจะคุ้มครอง
ให้ประสบแต่ความโชคดี มีชัยตลอดมา

จากการวิจัยผู้วิจัย แม้ว่าสังคมจะมีความ
เปลี่ยนแปลงหรือความเจริญทางเทคโนโลยี แต่ความ

เชื่อและความศรัทธาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ยังคงดำรงอยู่ไม่เปลี่ยนแปลง แสดงถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ความเชื่อและวิถีชีวิตของชาวไทย เป็นทางออกเมื่อผู้คนประสบปัญหา สามารถเป็นที่พึ่งทางใจ จึงเป็นสิ่งที่พึงรำลึก และดำรงอยู่ในสังคมไทยอย่างไม่เปลี่ยนแปลง

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาความเชื่อ การบนบานและการใช้ของแก้บนผู้ที่มาแก้บนศาลเจ้าแม่่มสาว เกษนมนสาว ตำบลสามร้อยยอด อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทำให้ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับประวัติดีความเป็นมาของศาลเจ้าแม่่มสาว ความเชื่อ กระบวนการบนบานและการใช้ของแก้บนผู้ที่มาแก้บนศาลเจ้าแม่่มสาว จึงทำให้ทราบข้อคิดเห็นที่จะเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการวิจัยพบว่าข้อมูลเกี่ยวกับเจ้าแม่่มสาว มีประวัติความเป็นมา มาจากตำนานพื้นบ้านชายทะเลของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และมีข้อมูลน้อยมาก จึงควรมีการจัดทำคู่มือ หรือ จุลสาร ให้ความรู้เกี่ยวกับศาลเจ้าแม่่มสาว เพื่อเผยแพร่ตำนานพื้นบ้านของไทย

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1.ผู้ที่ศึกษาวิจัย ควรศึกษาลักษณะ รูปแบบ ช่วงของระยะเวลาของการแก้บนไว้ล่วงหน้า ควรมีแผนงาน การเตรียมการ การปฏิบัติการเก็บข้อมูลให้ครบสมบูรณ์ในครั้งเดียวจะเป็นประโยชน์ ต่อการศึกษา ช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายต่างๆ ได้เป็นอย่างดี
2. ควรศึกษาถึงอิทธิพล หรือแรงจูงใจในเรื่องความเชื่อที่มีต่อศาลเจ้าแม่่มสาวที่ส่งผลต่อความสำเร็จในด้านต่างๆ ของผู้ที่แก้บน
- 3.ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการแก้บนของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในสถานที่อื่นๆประกอบ

เอกสารอ้างอิง

- กมลพรรณ บุญสุทธิ. (2552).นามานุกรมขนบประเพณีไทย หมวดประเพณีราษฎร์ เล่ม 3 (คติความเชื่อ).กรมศิลปากร
- ด้วน ลี เจริญ และบุญยิ่ง ไร่สุขศิริ. (2543). ความเป็นมาของวัดจีนและศาลเจ้าจีนในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์
- วิทย์ พัฒนกันเงินและภิญญา จิตรธรรม. (2552). เอกสารการสอนชุดวิชามนุษยกับสังคม หน่วยที่ 1-7.นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมรักษา
- สภาวัฒนธรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. (2548).ตำนาน ตาม่องล่าย : ประจวบคีรีขันธ์